

Bibel og skabelse

1 Mos 1 og 2

"Alt blev til ved ham, og uden ham blev intet til af det, som er. I ham var liv, og livet var menneskers lys" (Joh 1,3-4).

Hovedtanke

Troen på Skaberen er nøglen til forståelse af Skriften og af Guds hensigt med denne verden.

Introduktion

Nogle bygherrer dokumenterer alle trin i husets byggeri bl.a. ved at tage mange billeder. Senere kan man så i ro og mag genopleve, hvordan huset afsnit for afsnit blev rejst.

Vi har ikke denne mulighed, når det drejer sig om skabelsen – oprindelsen af himmel og jord. Der var ingen mennesker til stede, der ville kunne berette om det. Gud spørger Job i et let ironisk tonefald:

"Hvor var du, da jeg grundlagde jorden? Fortæl det, hvis du har forstand til det! Hvem bestemte dens mål – det ved du vel? Hvem spændte målesnoren ud over den? Hvor blev dens fodstykker sat ned, og hvem lagde dens hjørneste, mens alle morgenstjerner jublede, og alle gudssønner råbte af fryd? Hvem spærrede havet inde bag porte, da det brød ud af moderlivet ... Har du givet agt på jordens vidder? Fortæl det, hvis du ved, hvor stor den er ... Du ved det jo! Du var født dengang, og du har levet længe!" (Job 38,4-8,18.21).

Hvis vi vil komme på sporet af Skaberen og hans skabelse, er vi anvist på Guds åbenbaring og troen. Alle forsøg på at fatte skabelsen med forstanden eller at forklare den videnskabelig vil komme til kort. Men hvad er skabelsesberetningens hensigt? Hvad fortæller den om Gud, vores verden og om os selv? Disse spørgsmål vil vi beskæftige os med i denne uge.

"I begyndelsen skabte Gud"

1 Mos 1,1

Hvad siger verset om verdens oprindelse?

Baggrund

"Bibelens første sætning er en formulering af en grundlæggende trosbekendelse: Alt det, der findes (himmel og jord), kommer fra Gud. Dets eksistens skyldes ikke tilfældigheder eller udelukkende naturlige årsager. *I begyndelsen af alt står Guds skabergerning*" (Stuttgarter Erklæringbibel (SEB 9)). Bibelens tekster fremsætter forskellige udsagn om, hvordan Guds skabervilje træder i karakter. "Oven over alting står den altomfattende sætning, at Gud har 'skabt' verden" (G.v. Rad, *Theologie des Alten Testaments*, München 1962, B. 1,155).

Det hebraiske ord "bara", der bruges om Guds skabergerning i skabelsesfortællingen, er udelukkende forbeholdt Gud og hans skabende handlen. Desuden ledsages dette ord aldrig af et forholdsord og et genstandsord af det skabte. "Ved *bara* udtrykkes Guds skabergerning, der ikke kan sammenlignes med noget, og hvor skaberordet og skabelsesgerning er ét" (*Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament*, Wuppertal 1977, 1075).

Til fordybelse

"Skabelsesberetningen er ikke et naturvidenskabeligt dokument, men beskriver Guds skabermagt, der er årsag til verdens eksistens." Dens intention er ikke at beskrive de fysiske detaljer for jordens oprindelse, men at vække og styrke troen på Gud som alle tings skaber. "Hvordan kan vi fatte, at verden er opstået ved Guds ord? Vi fatter det ved troen" (Hebr 11,3 NGÜ). "Det er urimeligt at forvente, at man kan nærme sig Guds skabergerning ad anden vej end troens" (M. Dorn/R. Pöhler, *Die Schöpfung – glauben, denken, leben*, Lüneburg 2018, 14f.).

Til eftertanke

Hvilken betydning har Bibelens første sætning for min verdensanskuelse og min tro?

"Aften og morgen"

1 Mos 1,3-5.14-19

Hvilken opgave tildeles himmellegemerne ifølge skabelsesberetningen?

Baggrund

Skaberen løfter verden ud af det formløse, skaber lyset og skelner det fra mørket. På den måde skaber Gud grundrytmen for dag og nat, der vurderes forskelligt af ham. "Natten er en rest af kaosmørket, der nu begrænses af en formålstjenlig orden. Men dagen er lyset af dette uryls, der var skabelsens førstegrøde" (G.v. Rad, se ovf., 157).

"Aften og morgen står for de to overgange mellem lys og mørke hhv. mørke og lys. Aften betyder ordret oversat 'skumring' ... og morgen betyder egentlig (lysets) 'frembrud' " (Wuppertaler Studienbibel (WStB), H. Braumer, *Das erste Buch Mose*, Wuppertal 2001, 44).

Rækkefølgen af aften og morgen beskriver ikke længden af Guds "skabelsestid". "For han talte, og det skete, han befalede, og det stod der" (Sl 33,9). Skabelsesdagens tidsinterval nævner Gud på den fjerde dag med henvisning til solen og de andre himmellegemer. I det himmellegemerne sættes på himlen som lys, der udelukkende giver skaberværket en tidsmæssig struktur, fratages de al magt over menneskenes skæbne.

Til fordybelse

"Fire gange henvises der i Bibelen til, at Gud skabte 'i seks dage' [1 Mos 2,2; 2 Mos 20,11; 31,17; Hebr 4,4]. I alle sammenhænge drejer det sig om sabbatten. Målet for de seks skabelsesdage i 1 Mos 1 er ikke at beskrive, hvor lang tid Gud brugte til at skabe, men at Gud fastsætter rytmen for al skabning. Rytmen af 'aften og morgen' skal bestemme menneskets daglige liv. Dog opfylder de seks dage slet ikke hensigten med det liv, som skabelsen lægger op til. Gud fuldender skabelsen med den syvende dag, sabbatten. De seks skabelsesdage munder ud i en dag, der adskiller sig fra dem" (M. Dorn/R. Pöhler, se ovf., 55 f.).

Således fuldendte Gud ...

1 Mos 2,1-3

Hvilken værdi tillægger Gud skabelsens højdepunkt?

Baggrund

"Gud fuldender skaberværket med en slutakkord – en speciel dag, hvor han hvilede efter *alt det arbejde, han havde udført*. Dette er hans første gave til det fuldendte skaberværk: den altid tilbagevendende dag til hvile for alle sine skabninger, som de skal opleve i fællesskab med hinanden og med Gud. Gud fremhæver ved to handlinger betydningen af denne hvile:

- *Gud velsigner den syvende dag*, dvs. han lægger sin særlige velsignelse til helligholdelse af dagen
- *og helliger den*, dvs. han erklærer den som sin egen dag, der er forbeholdt ham" (SEB 11).

"I 1 Mos 1 sigter alt mod sabbatten. Den gør det klart, hvad menneskenes bestemmelse er, nemlig at opleve fællesskab med Skaberen og at glæde sig over hans skaberværk. Derfor fremhæves sabbatten – og således helliges – i forhold til arbejdsdagene og bestemmes – og således velsignes – for at al skabningen skal nyde godt af den. 'Teksten gør det klart, at helliget tid er højdepunktet i Guds skaberværk og understreger dermed, at åndelighed står i centrum for verden'" (M. Dorn/R. Pöhler, se ovf., 212).

Til fordybelse

"Beretningen er bevidst anlagt sådan, at sabbatten klart fremstår som skabelsens højdepunkt. Den besvarer spørgsmålet om skabelsens og livets 'hvorfor'. Det er ikke det ugentlige 'seksdagesløb', der bestemmer eksistensens værdi og betydning, men den særlige – velsignede og helligede – tid. På sabbatten gælder det om at 'hvile', at holde op og at give slip. Gud vil, at vi ærer ham ved 'at gøre ingenting'. Dagen er velsignet med det guddommelige løfte om slægtens fortsatte beståen (sml. 1 Mos 1,22.28 med 2,3) og helliget, sat til side, som tilværelsens højdepunkt" (M. Dorn/R. Pöhler, se ovf., 213).

"... som mand og kvinde skabte han dem"

1 Mos 1,26-28;
2,18.22-24

I hvor høj grad rækker det, at mand og kvinde supplerer hinanden, ud over ægteskab og familie?

Baggrund

Adam gives en "gensidig", som han får lov at leve i en tæt og tillidsfuld relation med. Mand og kvinde er partnere, der i gensidig suppleringsring, omsorg og hjælp bærer ansvar for skaberværket.

Eva skabes som *hjælper* til Adam, dvs. som hans ligeværdige gensidige fælle, der befinder sig i øjenhøjde med ham. *Hjælper* er på hebraisk ikke udtryk for en lavere rang. Ofte betegnes Gud med det samme udtryk (Sl 27,9; 28,8; 33,20; 35,3; 38,23 m.fl.). Idet Gud sætter hende ved Adams side, giver Gud ham, hvad han mangler. "Det er ikke godt, at mennesket er alene" (v. 18). Uden Eva er Adam ufuldkommen, ikke mindst med hensyn til hans gudsbilled-lighed.

Til fordybelse

For at intensivere mand-kvinde-relationen indstifter Gud en særlig og dybere form for partnerskab – ægteskabet. I ægteskabet realiseres og opfyldes deres samliv i et helhedsbetonet, legemligt-åndeligt fællesskab:

- Manden vil *binde sig til sin hustru*, dvs. hægte sig på, klæbe sig til, hold fast på hende og holde sig til hende.
- Mand og kvinde bliver til *ét kød*. Det beskriver kønnenes enhed og det at være uløseligt relateret til hinanden, kroppenes fysiske forening indbefattet.
- Den gensidige tiltrækning i ægteskabet er stærkere end den oprindelige forældre-barn relation.
- Kun i mødet *erkender* mennesket sin "gensidige" – det være sig partneren eller Gud (2 Mos 29,46; Joh 17,3).

Til anvendelse

"'Derfor skal en mand forlade sin far og mor og binde sig til sin hustru, og de to skal blive ét kød.' Dette rummer en stor hemmelighed – jeg sigter til Kristus og kirken. Men det gælder også jer, at I hver især skal elske jeres hustru som jer selv, og hustruen skal have ærefrygt for (respektere [Luther 2017]) sin mand" (Ef 5,31-33).

"Gud så, at det var godt"

1 Mos 1,31;3,1-7

Hvilken list benyttede slangen sig af?

Baggrund

"Da mennesket er skabt til at have en tillidsfuld relation til Skaberens, til skaberværket og til hinanden, er de også fri til selv at træffe egne valg, fordi tillid kræver frihed til at tage egne beslutninger ... Men der, hvor en selvstændig beslutning bliver truffet, bliver man også krævet til ansvar for konsekvenserne" (M. Dorn/R. Pöhler, se ovf., 50).

Gud har sat en grænse for menneskene for at beskytte dem mod misbrug og tab af deres frihed. Men fristelsen til at plukke en frugt, til at opnå en skjult viden (ønsket om at blive som Gud), bliver uimodståelig og fører mennesker til et tillidsbrud, til et "rov" (sml. Fil 2,6), med skæbnesvangre konsekvenser for hele skabningen (Rom 5,12).

"Beretningen om det første fejltrin og den dermed forbundne skyld hører umiddelbart med til skabelsesfortællingen og er med til at tegne det bibelske menneskebillede ... Konsekvenserne af beslutningen ikke længere at ville leve i et tillidsfuldt forhold til Skaberens, men autonomt og selvbestemmende, beskrives tydeligt i 1 Mos 3: de fyldtes med angst, tildækkede og skjulte sig, blev sig deres skyld bevidst og fik skyldfølelse, retfærdiggjorde sig selv og skød skylden på andre" (M. Dorn/R. Pöhler, se ovf., 52).

Til fordybelse

"Ligesom Bibelens skabelsesberetninger ikke kan svare [videnskabeligt] på spørgsmålet om, hvordan universet og livet er opstået, lige så lidt forklarer fortællingen om syndefaldet det ondes oprindelse. Selv med al grundig forskning og alle nok så plausible forklaringer forbliver det sidste svar på dette spørgsmål nok skjult i Guds ubegribelighed" (M. Dorn/R. Pöhler, se ovf., 52).

Til eftertanke

Kærligheden er frihedens barn. I hvor høj grad passer det? Hvorfor er kærligheden afhængig af frihed?

Skabelse og frelse

Es 43,1

**Hvordan hænger skabelse og frelse sammen?
Hvilket perspektiv åbner denne sammenhæng for?**

Baggrund

I dette skriftsted står det samme ord, *bara*, som i 1 Mos 1,1, der udelukkende anvendes, når Gud skaber. Skaberen af himmel og jord er også sit folks Skaber – og dets Frelser. "Han har givet det *navn* og dermed påtaget sig ansvaret og omsorgen for det. Det viser sig ved, at han har betalt løsesummen for sit folk" (SEB 876). Også andre steder (fx Sl 89,12-19; Sl 74,12-17; Es 44,24; 51,9-16) beskrives skabelse og forløsning som en dramatisk guddommelig frelseshandling. I øvrigt betegnes Guds folks frelse som en ny skabelse (Es 65,17).

Gud vidste om sin rolle som frelser, allerede "før verden blev grundlagt" (Joh 17,24; Ef 1,4; 1 Pet 1,20). Således er verdens Skaber ingen anden end verdens *Frelser*.

Til anvendelse

"Der kan afledes flere konsekvenser af relationen mellem skabelse og frelse. Den væsentligste er: Det bør være vores primære mål at præsentere Gud som frelser, før der argumenteres om skabelse (og/eller evolution). Når vi udelukkende fokuserer på skabelsen, er det meget sandsynligt, at vi ikke udnytter chancen for at fortælle mennesker om Guds kærlighed og nåde" (M. Dorn/R. Pöhler, se ovf., 36).

Til eftertanke

Skabelsen er fortællingen om Guds kærlighed og omsorg for sin skabnings frelse.

Resumé

Skabelsesberetningen er ikke en øjenvidneskildring om verdens tilblivelse. Den taler derimod om Skaberen og hans relation til verden ud fra åbenbaringens og troens synsvinkel. Den svarer på livets store spørgsmål og åbenbarer Guds omsorg for at frelse sin skabning.

Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt

1. "Begyndelsen er altafgørende" (Theodor Fontane).

**I hvilken grad har denne påstand været gældende i jeres liv?
Nævn eksempler.**

1 Mos 1,1

2. **Hvad ligger der i Bibelens første sætning?**

Hvad betyder den for jer personlig?

1 Mos 1,3-5.14-19

3. **Hvad taler for, at skabelsesdage skal forstås som bogstavelige dage?**

I hvilken grad er det af betydning for vores tro og vidnesbyrd om Skaberen?

1 Mos 2,1-3

4. **Hvad er Guds hensigt med, at sabbatten fuldender skabelsen?**

Es 43,1

5. "Når man har taget imod Gud som sin frelser, vil man også være i stand til at erkende Gud som Skaberen" (M. Dorn).

Er I enige i dette udsagn?

Afsluttende
spørgsmål

6. **Hvilken betydning har troen på Gud som Skaberen for jeres måde at tænke og handle på?**

Hvad ville være anderledes uden en tro på en kærlig og omsorgsfuld skabergud?